

tes geht, weil wir zum Beispiel gegenwärtig nicht übersehen können, ob es Zwischenglieder gab, die mittlerweile untergegangen sind, oder nicht. Wichtig sind ferner: eine präzise und vielschichtige Stratifikation des Materials (Ansätze bei V. Pisani 1950), die Aufstellung einer absoluten und relativen Chronologie (vgl. E. Çabej 1967), die Einordnung der einzelnen Beobachtungen in größere Sprachzusammenhänge usw., wodurch sich wahrscheinlich schon viele Unstimmigkeiten und Widersprüche unter den jetzigen Theorien ausschalten lassen.

SMULKMENOS

XXVIII

Lietuvių kalbos trumpieji balsiai *a*, *e* po kirčiu (išskyrus tam tikrus atvejus) yra pailgėję. Tarmėse pailgėjo ir kirčiuoti *u*, *i*, betgi paprastai tik iki pusilgių. Gerai įsiklausius kirčiuotų pailgėjusių *ã*, *ẽ* tarimą (pvz., žodžiuose *nãmas*, *nẽša*), paaiškėja, kad daugelyje tarmių ir jie savo ilgumu neprilygsta ilgiesiems balsiams *ā*, *ē*, pvz., iš *q*, *ę*. Mano „Lietuvių dialektologijoje“ (Vilnius, 1966, 103) tai nusakyta netiksliai. Čia rašoma, jog vakarų aukštaičiai po kirčiu pailgėjusius *ã*, *ẽ* ir *ā*, *ē* < *q*, *ę* tarią vienodo ilgumo. Iš tikrųjų čia daromas šioks toks skirtumas: ilgieji balsiai *ā*, *ē* < < *q*, *ę* (pvz., *žãsi*, *tẽsti* < *žãsi*, *tẽsti*) yra truputį ilgesni ir tariami kiek įtempčiau, negu po kirčiu pailgėję *ã*, *ẽ*¹. Ir žemaičiai aiškiai skiria savo *ã*, *ẽ* nuo *ā*, *ē* < *ai*, *ei*². Iš klausos man dabar atrodo, kad taip pat rytų aukštaičiai vilniškiai „žadininkai“ (Dūkštas, Tverėčius, Adūtiškis...) savo *ā* resp. *ã* (vietomis ir *ē*), turimus vietoj bendrinės kalbos *o* (*é*), taria kiek ilgesnius ir labiau įtemptus už *ã*, *ẽ*. Pageidautina, kad tai ištirtų instrumentinės fonetikos specialistai.

Z. Zinkevičius

¹ A. Girdenis, Lietuvių kalbos tarmės (rec.), – Baltistica VII (2) 205; O. Snabaitytė, „Ilgujų“ balsių [a:], [e:] ([æ:]) fonologinės ir fonetinės ypatybės pietinėje vakarų aukštaičių tarmėje, Vilnius, 1972 (diplominis VVU darbas, rankraštis).

² A. Girdenis, Kaip bendrinės kalbos kirčiavimo mokytį šiaurės žemaičius, – Tarmė ir literatūrinė tartis, Vilnius, 1971, 19⁴; to paties aut., Prozodinės priegaidžių ypatybės šiaurės žemaičių tarmėje, – Eksperimentinė ir praktinė fonetika (Eksperimentinės fonetikos ir kalbos psichologijos kolokviumo medžiaga, VI), Vilnius, 1974, 160–197.